

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המינהל הפדגוגי
 אגף א' חינוך יסודי

לראות את כל הקשת

אגף לחינוך יסודי רכז השתלבות

04

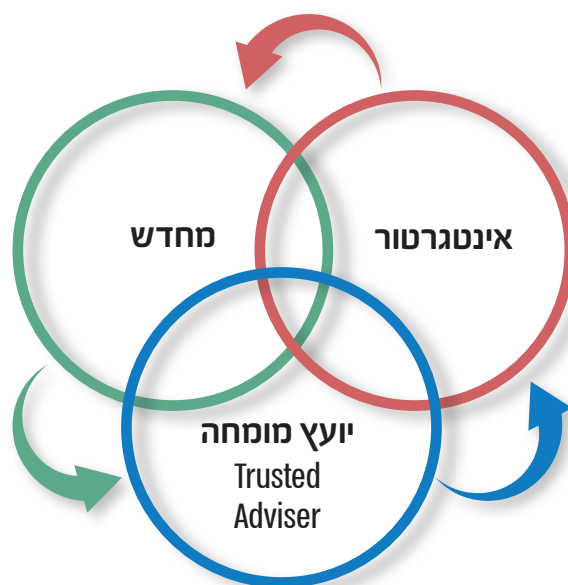
אגרת לרכזי השתלבות

שבט תשע"ח - פברואר 2018

רכזים יקרים שלום וברכה!

רגע לפני שאנחנו פונות לעסוק בתוכן האיגרת הנוכחית, אנו מבקשות לחדד את תפקידו של רכז ההשתלבות. אנו בוחרות לעשות זאת בהתאם למודל אמ"י - מודל לניהול מקצועי (ניר גולן, 2015).

חשוב להדגיש שמודל זה בהקשר אליכם, רכזי ההשתלבות, מתייחס בכל רכיביו להיבטים הקשורים בפדגוגיה מותאמת פרט בכיתה ההטרונגית.

אינטגרטור בתחום הפדגוגיה מותאמת הפרט

הסתכלות מערכתית על תהליכים פדגוגיים מותאמי פרט, עם יועצת בית הספר ויתר הצוות הניהולי, הצגת מודלים מערכתיים מקדמי פרט ושותפות בהובלתם. חשוב להדגיש שאין בכך כדי להחליף את תפקיד יועצת בית הספר אשר אמונה על תכלול סך המענים הניתנים לפרט.

1 נקטנו לשון זכר מטעמי נוחות בלבד. בכל מקום הכוונה היא לכל המגדרים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהלה הפדגוגי
אגף א' חינוך יסודי

לראות את כל הקשת

רכז השתלבות
אגף לחינוך יסודי

04

אגרת לרכזי השתלבות

שבט תשע"ח - פברואר 2018

מחדש

המטרה היא להביא לבית הספר ידע חדש, להתנסות בידע חדש זה כדי להוסיף לו את "הצבע האישי" שלכם ולהציג אותו כידע חדש/מחודש לכלל חדר המורים.

יועץ מומחה

הפערים בין הרכזים גדולים. יש ביניכם המגיעים עם שנים רבות של למידה וניסיון בעבודה מותאמת פרט, יש עם ניסיון וידע בסיסיים יותר (לשם כך נבנה תהליך הפיתוח המקצועי). המטרה שלנו היא להוביל אתכם לרמת ידע שתאפשר לכם לקדם את תהליכי הלמידה שלכם, ועם זאת גם להוביל ללמידת עמיתים ולזיקוק הידע הקיים לטובת ההוראה בכיתה הטרוגנית ולשמש יועצים מומחים לעמיתים בבית הספר בכל הנוגע לתהליכי פרסונליזציה בלמידה. תהליך זה יתרחש לאורך זמן, והוא דורש מכוונות שלכם להפוך למקור ידע משמעותי בבית הספר ויכולת שלכם להדריך או להנחות קבוצות למידה פנים בית ספריות.

כל האיגרות שנכתבו עד כה, וגם זו שלפניכם, עוסקות בראש ובראשונה ברכיב ה"חידוש", ולאחר מכן מכוונות גם לרכיב הייעוץ.

התהליך הרצוי הוא -קריאת החומר החדש, עיבוד הידע והתאמתו לתפיסת העולם האישית והבית ספרית והניסיון הפדגוגי, התנסות אישית בתהליכי ההוראה, הדגמה בפני צוות המורים המודרך וליווי מתמשך בתהליך ההוראה (ייעוץ פדגוגי).

לא ניתן ולא מצופה שכל התהליכים יתקיימו "כאן ועכשיו"; גם לא ניתן ולא מצופה שכל רכז יישם באופן אישי את כל הנלמד בכל אחת מהאיגרות מייד עם קבלתן.

כן ישנה ציפייה שכל אחד מהרכזים יתמקד בכמה מהכלים ויעבור בין השלבים השונים בהתאם לקצב הנדרש עבורו.

מודל משכי"ת להוראה בשעות הפרטניות

- באיגרת זו אנחנו מבקשות להציג כלי לעבודה בשעות הפרטניות. העבודה במפגש הפרטני צריכה להיות מבוססת על הנחות היסוד האלה:
- הלמידה היא תהליך אישי, מודע ומושכל המתרחש בהקשר חברתי בתוך יחסי גומלין עם מבוגרים משמעותיים ועם בני קבוצת השווים (וידיסלבסקי, 2009)
 - מטלה חינוכית בהוראת קבוצה קטנה מורכבת לא פחות מהוראת כיתה שלמה (בר לב, 2012)
 - תכנון מוקפד לצד גמישות אנושית יאפשרו למורה להפוך שעות אלה ליקרות מפז עבור תלמידיו (בר לב, 2012)
 - ההוראה בשעה פרטנית שונה במהותה מהוראה בכיתה השלמה והיא מדגישה את ייחודיות המפגש כמאפשר ומזמן מיקוד ביחסי קרבה ואכפתיות בין הילד למחנך.
 - מעורבות עמוקה של הילד בתהליך הלמידה היא תנאי יסוד הכרחי אשר בקיומו ניתן יהיה להעמיק את המוטיבציה הפנימית ללמידה ולחויית הנראות של הילד בתהליך האישי.
 - השעה הפרטנית מאפשרת לנו לראות את הילד על הרצף וההקשר, לפני, תוך כדי ואחרי.
 - הקבוצה האינטימית מאפשרת שיח פסיכו-פדגוגי.

שאלות למחשבה

- מהם הרווחים שמזמנת ההוראה הפרטנית ברמת התלמיד, ברמת המורה, ברמת ההורים וברמת בית הספר?
- מה הידע הקיים בבית הספר על מתודות, תכנים, מיומנויות והזדמנויות המאפיינים את ההוראה בשעה הפרטנית?
- כיצד באה עד כה לידי ביטוי ההוראה הפרטנית בבית ספרנו?
- כיצד עשויה ההוראה הפרטנית לקדם את השגת החזון הבית ספרי ויעדיו?

מודל משכי"ת נבנה על סמך תפיסת הפסיכו־פדגוגיה והוא מודל גנרי המתאים לכל תחום דעת שבו המורה בוחר לעסוק. המודל כולל את השלבים האלה:

מטרה

שיח מקדים

כוחות

ישום

תכנון עתידי

נפרט בקצרה כל אחד מהשלבים

שלב 1: מטרה - הגדרת מטרה

הגדרת מטרת/מטרות השיעור והפעולות הנדרשות באופן ברור ומדויק - הגדרת המטרות בשלב התכנון תכונן לשלושת ממדי מפגש הלמידה - קוגניטיבי, חברתי ואישי. "ההפרדה" בין הממדים היא מלאכותית ומשמשת אך ורק לצורך דיוק ובחינת ההתבוננות והתכנון לצורך יצירת שלם עמוק יותר. הממדים השונים שזורים זה בזה.

משימת הגדרת המטרות, לכאורה טריוויאלית, אבל בפועל אנחנו לא תמיד עוצרים רגע במהלך תכנון השיעור כדי לשאול את עצמנו את השאלה החשובה הזאת - מה המטרות שלנו? עם מה אנחנו רוצים שהתלמיד "יצא" בסוף השיעור? בדומה לתהליך ההוראה החכמה שהוצג באיגרת 2 - שיעור טוב הוא כזה "המחשב קיצו לאחור" או כפי שנקרא במינוח המקצועי "חשיבה תוצאתית". גזירת תהליך הוראה - למידה מהמטרה או מהתוצאה הרצויה.

שאלו את עצמכם מה המטרה שלכם בשיעור זה לקבוצה כולה, ולכל אחד מהתלמידים בנפרד. ככל הנראה, תגדירו יותר ממטרה אחת, אך יש להיזהר ממטרות רבות מדי, ויש להימנע ממטרות מצומצמות מדי. בחרו מטרה שתיצור אצל הילד חוויה של הצלחה.

לאחר זיהוי המטרות, תכננו את השיעור באופן שיוביל להשגת המטרות האלה. חשוב להדגיש כי המפגש הפרטני הבודד הוא חלק מהשלם; בהגדרת המטרות ובתכנון יש לראות את הרצף וההקשר של כל מהלך המפגשים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' חינוך יסודי

לראות את כל הקשת

רכז השתלבות אגף לחינוך יסודי

04

אגרת לרכזי השתלבות

שבט תשע"ח - פברואר 2018

שלב 2: שיח מקדים

בחרתם מטרות? התחילו את השיעור בהצגתן. שמעו את דעתם של התלמידים לגבי המטרות המוצבות - האם הן נתפסות על ידם כחיוניות? מה העמדות שלהם בנוגע למטרות אלה (עניין, חשש, דימוי עצמי גבוה/ נמוך, ניסיון חיובי/שלילי ועוד)? במקביל להצגת המטרות שהגדרתם עבור הילדים, חשוב גם להזמין ולאפשר להם, כחלק מהשיח, להגדיר ולהמשיג את מטרותיהם ביחס לעצמם ואולי אף ביחס לקבוצה (תלוי מה מאפייני הקבוצה ומה מטרותיה כקבוצה).

שתפו את התלמידים בעמדות שלכם כלפי אותן מטרות (תפיסת החשיבות שלהם, ניסיון אישי שלכם בלמידתם ועוד). נסו לזהות מאיזו נקודת מוצא מגיע התלמיד להשגת המטרות המוצגות.

שלב 3: כוחות - גיוס הכוחות

זהו עם התלמידים את הכוחות הנדרשים להשגת אותן המטרות, בדקו איתם את הפער בין הנדרש למצוי וערכו איתם דיון לגבי האופן שבו ניתן לגייס את הכוחות שלהם כדי להשיג את המטרה.

זיהוי כוחות גם בקרב המבוגרים המנחים את הקבוצה - העמקה והתבוננות גם דרך עיני המחנך לשם הבנה מעמיקה יותר של מהות המפגש הפרטני, התמקצעות בהוראה/למידה בקבוצות קטנות בדגש על פרקטיקות מותאמות ומגוונות.

זיהוי הכוחות של מנחי המפגשים יהווה בסיס ותשתית להתאמה בין מנחה המפגש הפרטני למאפייני הקבוצה ומטרותיה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
אגף א' חינוך יסודי

לראות את כל הקשת

אגף לחינוך יסודי | וזו השתלבות

04

אגרת לרכזי השתלבות

שבט תשע"ח - פברואר 2018

שלב 4: יישום

קיימת חשיבות גדולה למעורבות הילדים (כמובן, בהתאמה לגיל ולצורך) בתהליכים כולם ולא רק ברמת יידוע אלא מעורבות פעילה של יוזמה, תכנון, העלאת רעיונות ויישום משותף.

הציגו לפני התלמידים את הפעולות המתוכננות להשגת המטרות שהוצגו, ציינו את שלבי העבודה השונים ואת הרציונל שלהם ביחס למטרות. ענו על כל השאלות המקדימות ויישמו בפועל את התהליך המתוכנן.

כמו עם הילדים כך גם עם מנחי המפגשים, יש חשיבות להנחיית המחנכים במגוון פרקטיקות מכוונות לדיפרנציאליות גם בקבוצה קטנה כך שלא ייווצר מצב של "מליאה קטנה" ועוד מאותו דבר.

מודל משכי"ת

מטרה

הגדרת מטרת השיעור והפעולות הנדרשות באופן ברור ומדויק

שיח

שיח מקדים על אודות המטרה, תפיסות ועמדות של התלמיד והמורה על אודותיה

כוחות

זיהוי וגיוס הכוחות הנדרשים להשגת המטרות

יישום של הפעולות המתוכננות

הצגת הפעולות המתוכננות והרציונל הנלווה ליישומם

תהליך מסכם ותכנון עתידי:

הערכה ומשוב. זיהוי מה שנדרש לפעולות

שלב 5: תכנון עתידי

ערכו עם התלמידים סיכום של תהליך העבודה, בדקו את התוצר ביחס למטרות שהוצגו ובצעו משוב משותף מורה-תלמיד, תלמיד-תלמיד, תלמיד-מורה. בדקו האם חל שינוי בעמדות ובתפיסת הכוחות, האם הושגה המטרה באופן מלא או חלקי, מה סייע לכך ומה היה חסר כדי להשיגה. נסו להגדיר יחד את המטרות האלה:

מדינת ישראל
משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך יסודי

לראות את כל הקשת

אגף לחינוך יסודי | ורכז השתלבות

04

אגרת לרכזי השתלבות

שבט תשע"ח - פברואר 2018

מה חשוב לדעת?

קריאה מומלצת:

הזדמנויות בהוראה ובלמידה בכיתה הקטנה - הוראה מכוונת פרט

כלים שלובים - מדריך לעבודה בשעות פרטניות

בהרכת רבצ'וקה,

מוריה טלמור וכל צוות המדריכים:

עידית הוכנברג, יעל גודל, טובי וינברג, מיכל פרנקל, סוהא שיבל, גלי אלדר, זמיר ישי, שלי הרוש, אניטה גולשה, אתי אהרון, מרים פרי וצביה טרוטנר.

עיצוב גרפי גלית סבג "טו דו דיזיין"

הוצאה לאור גף פרסומים, משרד החינוך

התשע"ח - 2018